

OBIECTUL JURIDIC SPECIAL AL INFRAȚIUNILOR PREVĂZUTE LA ART. 236 DIN CODUL PENAL: CLARIFICĂRI CONCEPTUALE

THE SPECIAL LEGAL OBJECT OF THE OFFENSES PROVIDED FOR IN ART. 236 OF THE CRIMINAL CODE: CONCEPTUAL CLARIFICATIONS

CZU: 343.213:343.51

<https://doi.org/10.59295/spd2024j.11>

Carmen ROȘCA,
ORCID: 0009-0000-7522-7347
e-mail: rosca.carmen04@gmail.com
Universitatea de Stat din Moldova

Summary. *Establishing the legal nature of the offenses, provided for in art. 236 of the Criminal Code of the Republic of Moldova is not possible without determining the special legal object of these offenses. Only by identifying the particular social value damaged because of committing the offenses of production or putting into circulation of counterfeit money or securities, can we understand whether: it is appropriate or not to place these offenses in Chapter X of the special part of the Criminal Code; is the provision of art. 236 of the Criminal Code of the Republic of Moldova correctly formulated or not? As a result of the performed study, it is established that the special legal object of the offenses provided for in art. 236 of the Criminal Code of the Republic of Moldova is formed by social relations regarding the production or circulation of authentic cash notes or securities.*

Keywords: *manufacturing; circulation; the special legal object of the crime; money signs; securities.*

Cuvinte-cheie: *fabricare; circulație; obiectul juridic special al infracțiunii; semne bănești; titluri de valoare.*

INTRODUCERE

Stabilirea naturii juridice a infracțiunilor, prevăzute la art. 236 CP RM nu este posibilă fără determinarea obiectului juridic special al acestor infracțiuni. Doar pe calea identificării valorii sociale particulare vătămate în rezultatul comiterii infracțiunilor de fabricare sau punere în circulație a semnelor bănești false sau a titlurilor de valoare false, putem înțelege dacă: este sau nu potrivit locul acestor infracțiuni în Capitolul X al părții speciale a Codului penal; este sau nu corect formulată dispoziția art. 236 CP RM.

MATERIALE ȘI METODE

În prezentul studiu au fost aplicate: metoda juridică comparativă; metoda istorică; metoda juridică formală (dogmatică). În contextul aplicării acestor metode, au fost supuse examinării art. 236 CP RM și articolele asemănătoare din legislația penală a României.

REZULTATE ȘI DISCUȚII

În legislația penală română, infracțiunile de fabricare sau punere în circulație a semnelor bănești false sau a titlurilor de valoare false au fost și sunt prevăzute în cadrul unor capitole care sunt consacrate infracțiunilor de fals. Astfel, de exemplu, în Codul penal al României 1968, falsificarea de monede sau de alte valori era incriminată în Capitolul I „Falsificarea de monede, timbre sau de alte valori” [1] din Titlul VII al părții speciale. În Codul penal al României din 2009, falsificarea de monede, precum și falsificarea de titluri de credit sau instrumente de plată sunt incriminate în Capitolul I „Falsificarea de monede, timbre sau de alte valori” [2] al Titlului VI al părții speciale.

Făcând o comparație, observăm că în Codul penal al Republicii Moldova nu există capitole în care să fie prevăzută răspunderea pentru infracțiuni de fals sau infracțiuni contra încrederii publice. În legea penală moldavă, fabricarea sau punerea în circulație a semnelor bănești false sau a titlurilor de valoare false este incriminată în capitolul dedicat infracțiunilor economice. După părerea noastră, a ignora această stare de lucruri ar însemna să nesocotim voința legiuitorului moldav și, în consecință, să admitem erori în procesul de stabilire a obiectului juridic special al infracțiunilor prevăzute la art. 236 CP RM. Noțiunea de încredere publică în autenticitatea banilor sau a titlurilor de valoare nu decurge din noțiunea generică de economie națională. Or, cerința obligatorie este ca obiectul juridic special al infracțiunii să derive din obiectul juridic generic al infracțiunii.

Cu toate acestea, considerăm că autenticitatea banilor sau a titlurilor de valoare reprezintă o caracteristică indispensabilă a obiectului juridic special al infracțiunilor prevăzute la art. 236 CP RM. Or, din analiza art. 236 CP RM rezultă că falsitatea banilor sau a titlurilor de valoare constituie acea antivaloare socială care apare în rezultatul comiterii infracțiunilor prevăzute de acest articol. Ipoteza dată este consolidată de argumentele pe care le prezintă R. Cojocar și G.-M. Țical: „Valorile și relațiile sociale specifice ale infracțiunii corespund cu scopul normei incriminatoare” [3].

Aceiași doi autori opinează că obiectul juridic special al infracțiunilor prevăzute la art. 236 CP RM este format din „relațiile sociale din sistemul financiar-bancar al statului a căror existență și desfășurare normală este condiționată de *circulația* (evid. ns.) în condiții de legalitate a semnelor bănești, a valorilor mobiliare de stat sau a altor titluri de valoare” [3]. Pe de altă parte, S. Aliev, A.R. Bicenova și M.A. Kabirov susțin că obiectul juridic special al fabricării sau punerii în circulație a semnelor bănești false sau a titlurilor de valoare false este reprezentat de „relațiile sociale care asigură circulația normală a banilor” [4, 5]. Caracterizând acest obiect, N.S. Ponomariova evidențiază doar „circulația semnelor bănești” [6, c. 8].

Asemenea divergențe doctrinare pot fi soluționate pe calea examinării lor prin prisma dispoziției art. 236 CP RM. Ne referim, în mod special, la descrierea laturii obiective – „fabricarea [...] sau punerea în circulație” [7] – din această dispoziție. În această ordine de idei, este potrivit să ne amintim de procedeul propus de R. Cojocar și G.-M. Țical, care vizează „valorile și relațiile sociale ce pot fi deduse din

semnificația semantică a termenilor și expresiilor utilizate de către legiuitor la descrierea infracțiunii (evid. ns.)” [3].

Vorbind despre corelația dintre obiectul juridic special al infracțiunii și latura obiectivă a infracțiunii, S. Brînza arată: „Legiuitorul [...] are posibilitatea de a oglindi în dispoziția normei de incriminare toate formele și metodele tipice, prin care se aduce efectiv atingere unui sau altui obiect juridic special al infracțiunii. Deci, putem conchide că această categorie a obiectului infracțiunii exercită o influență deloc de neglijat asupra caracterizării în legea penală a laturii obiective a infracțiunii” [8, p. 123-124] .

Nu este deloc greșit să afirmăm că o astfel de influențare este reciprocă: odată ce obiectul juridic special al infracțiunii are un impact asupra conținutului laturii obiective a infracțiunii, atunci este valabilă și afirmația că latura obiectivă a infracțiunii condiționează într-un fel sau altul conținutul obiectului juridic special al infracțiunii. Această intercondiționare este absolut firească, fiindcă toate elementele constitutive ale infracțiunii formează un sistem.

Așadar, ținând cont de relația strânsă dintre obiectul juridic special al infracțiunii și latura obiectivă a infracțiunii, analiza acesteia din urmă ne permite să conturăm limitele obiectului juridic special al infracțiunii. Descrierea laturii obiective a infracțiunilor prevăzute la art. 236 CP RM ca „fabricarea [...] sau punerea în circulație” [3], ne permite să concluzionăm că acest articol pune sub protecție relațiile sociale legate într-un anumit fel de fabricarea sau punere în circulație a semnelor bănești sau a titlurilor de valoare.

În ceea ce privește emisia semnelor bănești (adică fabricarea semnelor bănești autentice), aceasta se află în competența exclusivă a unui stat sau a unei uniuni monetare de state. După părerea lui A. Crăciunescu, „autenticitatea nu este o chestiune subiectivă, ci este ceva ce emană de la o autoritate anume” [9]. Cu alte cuvinte, emitentul de semne bănești este cel de la care emană autenticitatea acestora. Fabricând semne bănești false, făptuitorul emană falsitate, care este opusul autenticității.

Punerea în circulație a semnelor bănești autentice constituie primul pas în procesul de circulație a semnelor bănești autentice. În acest proces sunt implicați subiecți de drept public și subiecți de drept privat care participă la diferite raporturi de natură monetară. Participând la astfel de raporturi, subiecții respectivi au obligația să respecte ordinea de circulație a semnelor bănești, stabilită de un stat sau de o uniune monetară de state. Punând în circulație semne bănești false, făptuitorul încalcă această ordine.

În cazul titlurilor de valoare, emisiunea (adică fabricarea titlurilor de valoare autentice) se află în competența unor subiecți de drept privat sau de drept public, care au fost autorizați de un stat. Emitentul de titluri de valoare este cel de la care emană autenticitatea acestora. Fabricând titluri de valoare false, făptuitorul emană falsitate, care este opusul autenticității.

Punerea în circulație a titlurilor de valoare autentice constituie primul pas în procesul de circulație a titlurilor de valoare autentice. În acest proces sunt implicați subiecți de drept public și subiecți de drept privat care participă la diferite raporturi pe piața valorilor mobiliare. Participând la astfel de raporturi, subiecții respectivi au obligația

să respecte ordinea de circulație a titlurilor de valoare, stabilită de un stat. Punând în circulație titlurilor de valoare false, făptuitorul încalcă această ordine.

În încheiere, ne propunem să dezvoltăm ideea pe care V. Stati și V. Manea au lansat-o pentru prima dată în 2013. Într-un studiu al acestor doctrinari se menționează că „în art. 236 CP RM, sub denumirea marginală de fabricare sau punere în circulație a semnelor bănești false sau a titlurilor de valoare false, sunt reunite două variante-tip de infracțiuni și o singură variantă agravată de infracțiune” [10].

Două infracțiuni sau mai multe infracțiuni, chiar și în cazul în care sunt prevăzute de același articol al legii penale, nu pot avea exact același set de caracteristici. Nu este posibil ca două sau mai multe infracțiuni să aibă același obiect juridic special. Valorile sociale, la care atentează fiecare dintre infracțiuni, sunt specifice. Aceste valori sociale se pot deosebi între ele printr-o singură caracteristică. Aceasta este suficient pentru a le putea deosebi și a le raporta la un obiect juridic special distinct.

Art. 236 CP RM prevede răspunderea pentru două infracțiuni. Acestea sunt prevăzute la alin. (1) și lit. c) alin. (2) din acest articol. Proporțiile, care exprimă parametrii valorici ai falsurilor fabricate sau puse în circulație prin infracțiunile prevăzute la art. 236 CP RM, reprezintă acel indiciu care ne ajută să stabilim caracteristica despre care am vorbit mai sus. Dacă ne raportăm la acest indiciu, putem menționa că obiectul juridic special al infracțiunilor prevăzute la art. 236 CP RM îl formează:

- relațiile sociale cu privire la fabricarea sau punerea în circulație a semnelor bănești în numerar, care sunt autentice, ori a titlurilor de valoare autentice, care nu se exprimă în proporții deosebit de mari (în cazul infracțiunii prevăzute la alin. (1) art. 236 CP RM);

- relațiile sociale cu privire la fabricarea sau punerea în circulație a semnelor bănești în numerar, care sunt autentice, ori a titlurilor de valoare autentice, care se exprimă în proporții deosebit de mari (în cazul infracțiunii prevăzute la lit. c) alin. (2) art. 236 CP RM).

CONCLUZII

Autenticitatea banilor sau a titlurilor de valoare reprezintă o caracteristică indispensabilă a obiectului juridic special al infracțiunilor prevăzute la art. 236 CP RM. Obiectul juridic special al infracțiunilor prevăzute la art. 236 CP RM îl formează: relațiile sociale cu privire la fabricarea sau punerea în circulație a semnelor bănești în numerar, care sunt autentice, ori a titlurilor de valoare autentice, care nu se exprimă în proporții deosebit de mari (în cazul infracțiunii prevăzute la alin. (1) art. 236 CP RM); relațiile sociale cu privire la fabricarea sau punerea în circulație a semnelor bănești în numerar, care sunt autentice, ori a titlurilor de valoare autentice, care se exprimă în proporții deosebit de mari (în cazul infracțiunii prevăzute la lit. c) alin. (2) art. 236 CP RM).

REFERINȚE

1. Codul penal al României: nr. 15 din 21.07.1968. În: *Buletinul Oficial*, 1968, nr. 79-79 bis.
2. Codul penal al României: nr. 286 din 17.07.2009. În: *Monitorul Oficial al României*, 2009, nr. 510.
3. COJOCARU, R., ȚICAL, G.-M. Elucidarea conținutului obiectului juridic în procesul de încadrare a infracțiunilor. În: *Legea și Viața*, 2022, nr. 7-8, p. 30-42. ISSN 2587-4365.
4. АЛИЕВ, С. Изготовление поддельных денег или ценных бумаг как преступное деяние против банковской деятельности. În: *Supremația Dreptului*, 2016, nr. 3, p. 168-172. ISSN 2345-1971.
5. БИЧЕНОВА, А.Р., КАБИРОВ, М.А. Изготовление, хранение, перевозка или сбыт поддельных денег или ценных бумаг как преступление в сфере экономической деятельности. În: *Юридическая наука и практика. Альманах научных трудов Самарского юридического института ФСИН России*, 2019, Том. 7, часть 2, с. 22-25. ISBN: 978-5-91612-275-6.
6. ПОНОМАРЕВА, Н.С. Уголовно-правовые меры борьбы с изготовлением и сбытом поддельных денег (фальшивомонетничеством): автореферат дис. на соиск. учен. степ. канд. юрид. наук. Москва, 2007. 25 с.
7. Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 1012.
8. BRÎNZA, S. *Obiectul infracțiunilor contra patrimoniului*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2005. 675 p. ISBN 9975-70-414-X.
9. CRĂCIUNESCU, A. Autenticitatea – un factor neabordat de legislația internă, dar determinant în evaluarea UNESCO. În: *Phural. History, Culture, Society*, 2018, nr. 2, p. 41-62. ISSN 2345-1262.
10. STATI, V., MANEA, V. Noi abordări referitoare la aplicarea răspunderii pentru infracțiunile prevăzute la art. 236 și 237 CP RM. În: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Științe Sociale)*, 2013, nr. 3, p. 188-196. ISSN 1814-3199.